

A steamship with two prominent funnels is sailing on the ocean. The sky is filled with soft, colorful clouds in shades of blue, purple, and orange, suggesting a sunset or sunrise. The ship is positioned in the middle ground, moving towards the right. The foreground shows the gentle waves of the sea meeting a sandy beach.

Шоҳона

боғ

Тўрқон ўн я тақжмон
Эшқобул ВАА
Таржман:
Мўхаммадхон ХОЛБЕКОВ –
Филология фанлари доктори, профессор

ШОҲОНА БОҒ

Европа насрий адабиёти антологияси
Таржималар

ТОШКЕНТ
«TURON-IQBOL»
2019

УЎК 821.512.133-4

КБК 84 (4инг)

Э50

Тўпловчи ва таржимон
Эшқобил ВАЛИ

Тақризчи:

Муҳаммаджон ХОЛБЕКОВ —
филология фанлари доктори, профессор

ТОХОНА БОҒ

Филология фанлари доктори, профессор
Эшқобил Вали

Мазкур китобда яратилиш ўрнига кўра илғор Европа маданий-адабий харитасининг турли меридианларида маълум ва машҳур бўлган адиблар асарлари таржималари жамланган. Уларни ватанпарварлик, уруш ва тинчлик, муҳаббат ва хиёнат, инсон ёлғизлиги, табиат, ижод руҳияти каби умумбашарий мавзу ва ғоялардан ташқари, таржимон шахси ва маҳорати ҳам бирлаштиради.

Асарлар кенг китобхонлар оммасига мўлжалланган.

ISBN 978-9943-14-658-7

© Эшқобил ВАЛИ (тўп. ва тарг.), 2019
© «TURON-IQBOL» нашриёти, 2019

МАЪНАВИЯТ ЭШИГИНИНГ КАЛИТИ

Биз қунт ила антик дунё ҳақидаги билимлар билан ўзимизни бойитамиз, жон-жаҳдимиз билан юнонлар, карфагенликлар ва римликлар тарихини забт этамиз, бундан ягона мақсад эса — ўз маконимиз тузуми ва турмуш тарзимиз турлича эканлигининг туб моҳиятини англашдир

Р.У. ЭМЕРСОН,

инглиз ёзувчи-файласуфи

Тўғриси, ХХІ асрга келиб бир вақтлар жуда муҳим ҳисобланган филологик тадқиқотлар ўз қадрини йўқотиб қўймоқда эди, айниқса, адабиёт-шунослик соҳасидаги изланишлар... Бугунга келиб адабий таҳлилни амалга ошириш йўллари кўп ва мавҳумлашиб кетган — тадқиқотчи анчайин қийналиб кетади; шу билан бирга энди бўлди, ёзмайман, дейиш билан қандайдир ўта қимматли ва қадрли нарсани ташлаб юборгандай бўласиз гўё. Бу қадрли ва муҳим нарса — юксак сўз санъати тўғрисида унинг мухлиси, яхши маънодаги ишқибозлари билан илмий, илмий-оммабоп суҳбат, гурунглاردир. Эндиликда бу гурунглар кўпроқ олий ўқув юртларининг дарсхоналарига, асл бадиий адабиётни чуқурроқ англовчи ёш китобхонлар даврасига кўчгандек, назаримизда.

Азал-азалдан дорилфунунлар — бадиий сўз санъатининг дояси, уни тарбияловчи қутлуф маскан бўлган; бугунги кунга келиб эса, очиги, уларни авайлаб-асраб турган етимхонага ўхшайди. Чунки

бадий сўз ҳамиша ҳам жамоатчилик ёки омма фикри билан ҳисоблашавермаган, омма ҳам ҳар доим уни олқишлайвермаган, унинг доимо ўз тараққиёт йўли — тарихи ва ҳамиша ҳам кўпчилик нуқтай назарига мос келавермайдиган, саркаш муаллиф савияси ва эстетик қарашлари билан боғлиқ фалсафий жиҳатлари мавжуд бўлган. Олий даргоҳларда эса талабалар бадий адабиётни бир бошдан, керак ҳолларда йилдан йилга рўйхат асосида ўқишади, ўрганиб баҳо олишади, докторантлар тадқиқотлар ўтказишиб илмий даража ва унвонларга эришишади; улардан энг иқтидорлилари, албатта, ўз асарларини яратишга интилишади. Бироқ ҳар даврда бу ишларнинг савияси ва яқуний аҳамияти турлича баҳоланади ва шунга яраша аҳамиятга эга бўлади. Лекин бадий сўз қадр ижтимоий-маданий қадрият сифатида, ҳеч қачон ўз аҳамиятини бутунлай йўқотмайди, аксинча, ўзлигини англаётган, ривожланган жамият ва тузумларда яна гуркираб тараққий топади.

Бизнинг мустақил юртимизда ҳозирда ана шу ўзликни англаш, маънавий қадриятларни тиклаш жараёни жадал ва дадил кечмоқда, сўз санъати — китоб ва китобхонлик қадриятини ошириш ҳукумат даражасидаги сиёсатга айланиб, ўта муҳим аҳамият касб этмоқда. Зеро, айнан бадий адабиёт яратиб берадиган юксалиш имконияти ижтимоий ҳаётни тараққиётга, юксалишга бошлайди. Бу эса сўз санъати дурдоналарининг инсон ва жамият ҳаётида ўта муҳим омиллардан эканлигининг исботидир. Шу сабабли ҳам биз, сўз санъаткорлари ҳамда бу санъат намуналарига, энг ноёб ва қадрли мулк сифатида, ҳолис ҳамда эҳтиром билан муносабатда бўлмоғимиз, ёшларимиз ва кенг оммани уларга ошно қилмоғимиз шарт. Бу борада таржима асарлари, хусусан, илғор тафаккурли жаҳон адабиёти дурдоналарининг она

тилимизда нашр этилаётганлиги, бу серзахмат ва мураккаб меҳнат билан шуғулланаётган инсонлар фаолияти ҳар томонлама эътиборга моликдир...

Қўлингиздаги ушбу китобга жамланган асарлар таржимони Эшқобил Вали (Эшқобилов Абдували) республикамызда танилган ижодкор: ёзувчи, шоир, таржимон, адабиётшунос ва ношир, бугунги Самарқанд адабий муҳитининг кўзга кўринган ёрқин вакилларида ва замонавий адабий жараёнда ўз ўрнини топиб бораётган серқирра иқтидор соҳиби. У 1965 йил 27 февралда Самарқанд вилоят, Пастдарғом туманида туғилган. Унинг ноёб иқтидори ўқувчилик чоғидан вилоят ва республика ёшлар ташкилоти етакчиларининг эътиборини тортган эди. Талантли мактаб ўқувчиси бир йилча Тошкентда ва Москвада махсус курсларда таҳсил олади. Ўрта мактабни битиргач, СамДУ рус филологияси факультетига ўқишга киради ва уни имтиёзли диплом билан тугатади. Талабалик чоғида алоҳида қобилияти ва кўрсаткичлари учун Давлат стипендиясига сазовор бўлган ва кундузги аспирантурага ўқишга қолдирилган. Аспирантурани муваффақиятли битиргач, «Ўзбек ва рус адабиётида баллада жанри поэтикаси: миллий ўзига хослик ва бадиийлик» масалаларига бағишланган диссертациясини тугаллаб, ҳимоя ҳам қилган эди... Шундан сўнг у дастлаб СамДУда ўқитувчи, 1995 йилдан ҳозиргача Самарқанд давлат чет тиллар институтида катта ўқитувчи, маънавият ва маърифат бўлими мудири, таҳрир-нашриёт бўлими мудири, жаҳон адабиёти кафедраси мудири, маънавий-маърифий ишлар бўйича проректор вазифаларида ишлаган; ҳозирда Ахборот-ресурс маркази директори. Эшқобил Вали ЎзР Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Олий аттестация комиссиясининг зарурий нашрлари рўйхатига киритилган «Хорижий филология: тил,

адабиёт, таълим» илмий-услубий, адабий-бадий журналнинг ташаббускор-ташкилотчиси, кўп йиллик масъул котиби, «Парнас» талабалар ижодий клуби раиси, Антик Дунё Халқаро академиясининг фахрий доценти ҳамдир.

Эшқобил Вали ёшлигидан ижод қилади. Унинг ҳозиргача «Пахса қишлоғим» (1994), «Минг иккинчи кеча» (2001), «Сукунат мулки» (2001), шеърий ва «Аскар кундалиги» (2018) номли насрий китоблари нашр этилган. Адибнинг асарлари теран фалсафа фикрларга, қизиқарли бадий топилмаларга бойлиги, бадий тафаккурнинг тиниқлиги, оригиналиги билан зукко ўқувчи эътиборини жалб этади. Интернетдаги турли сайтларда таъкидланишича, ҳозирги кунда унинг асарлари кўп ўқиладиган бадий матнлар сирасига киради.

Менинг назаримда бу ижодкор ҳаётда ўзини камтар тутса-да, ижодда киборликка интилади. Шу боис унинг асарлари баҳсталаб: интеллектуал китобхонга мўлжалланган, юксак, том маънодаги сўз санъати ихлосмандлари уларни юқори баҳолашади, қадрлашади. Айрим мунаққидлар эса, матнлар баҳсталаблиги, идрок этиш учун муайян тайёргарлик зарурлигини, услубнинг соддалигини камчилик сифатида қайд этишса-да, унинг насрий ва назмий асарлари рус, инглиз, тожик, қорақалпоқ ва урду тилларига ўтирилган.

Эшқобил Вали моҳир таржимон ҳам. У А.С. Пушкин, М.Ю. Лермонтов, А. Блок, С. Есенин, М. Цветаева, А. Ахматова, О. Мандельштам, Б. Пастернак, К. Бальмонт, С. Кедрин ва бошқаларнинг қатор шеърларини, Европа насри вакилларидан италян ёзувчиси А. Барикконинг «1900» номли қиссасини, шу асар асосидаги бадий фильмни, Ги де Мопассан, Р. Киплинг, В. Вульф, Ж. Селенжер, С. Мозм, Ф. Саган, Иво Андрич, А.П. Чехов, М. Зо-

щенко ҳикояларини ва бошқа асарларни ўзбек тилига таржима қилган¹.

Ижодкорнинг янги тўпламига айнан Фарбий Европа адиблари ижодидан ўтирган ҳикоялар жамланган. Уларнинг аксарияти рус тилидан, бошқалари тағлама матн орқали ўтирилган. Мазкур тўпламнинг муҳим ва аҳамиятли жиҳати ҳам шундаки, ундан ўрин олган таржималарнинг аксарияти, дастлаб Самарқанд давлат университети, сўнгра Самарқанд давлат чет тиллар институти филология факультетларининг турли таълим йўналишларида «Бадий матн поэтикаси» номли махсус курсларда, амалий машғулотларда муҳокамалардан ўтказилиб, қайта-қайта таҳрир қилиниб, нашрга тайёрланган. Биз фақат таржима матнлар тили равонлиги, ҳар бир муаллифнинг услубий ўзига хослиги сақланишга ҳаракат қилинганлиги, ўқишлилиги ва бадий ғоя ҳамда муаллифларнинг эстетик позицияси маҳорат билан сақланганлигини таъкидлаймиз. Бу таржима асарлар яратилиш ўрнига кўра Европа маданий-адабий харитасининг турли меридианларига маълум ва машҳур асарлар ҳисобланади. Уларни муайян мавзу ва ғоядан ташқари, таржимон шахси ва маҳорати ҳам бирлаштиради. Бу таржималар тўғрисида ҳали мунаққидлар ўз танқид ва мулоҳазаларини

¹ Эшқобил Вали ҳақда қаранг: Михайличенко Б.С. Поэтика узбекского сонета. Самарқанд. СамГУ, 1999. — стр. 89; Бойқобилов Б. «Минг иккинчи кеча» тўпламига кириш сўз (Ғ. Ғулом нашриёти, 2001); Т. Усмон. Кўнгил амрига бўйсуниб (Эшқобил Вали шеърлятига чизгилар). — Тошкент, «Моҳият» газетаси, 25.01.2002; Б. Валихўжаев. Самарқанд — бу Самарқанд. «Самарқанд» газетаси, 2002 йил 18 октябрь; Асад Дилмурод. «Шарқ юлдузи» журнали, 2002 №2; Суворонкулов И. Шаҳри дил. Самарқанд. «Самарқанд» газетаси, 2003 йил 18 октябрь; «Зарафшон» газетаси, 2006 йил 5 декабрь; Муҳайё Йўлдошева. Маҳорат мавзу танламайди. «Шарқ юлдузи» журнали, 2017, №4, 142-б; Интернетда Ижод.уз ва Зиёнет сайтлари.

билдиришар, зеро, бу каби сермазмун ва қизиқарли матнлар таржимаси барчада қизиқиш касб этади.

Бу асарлар юртдошларимиз маънавиятининг бойишига, китобхонларни жаҳон классикасига ошно этишга ва XIX – XX аср Европасини танланган насрининг юксак бадий оламини идрок этишда сиз азизлар учун маънавият калити бўлиб хизмат қилади, деб ишониб қоламиз.

Муҳаммаджон ХОЛБЕКОВ,
филология фанлари доктори, профессор

МУНДАРИЖА

МУҲАММАДЖОН ХОЛБЕКОВ. Маънавият	
Эшигининг калити	3
АЛЕССАНДРО БАРИККО. 1900	9
ВИРЖИНИЯ ВУЛЬФ. Ёзувчи аёл кундалиги	59
ВИРЖИНИЯ ВУЛЬФ. Шоҳона боғ	80
РЕДЪЯРД КИПЛИНГ. Бими	89
ЖЕРОМ СЕЛЕНЖЕР. Банан-балиқча яхши овланади	98
СОМЕРСЕТ МОЭМ. Жаноб Билимдон	117
ГИ ДЕ МОПАСАН. Порт	127
ИВО АНДРИЧ. Мусофирхонада	140
ФРАНЦУАЗА САГАН. Римга хос ажралиш	157
КАРЕЛ ЧАПЕК. Шоир	166

Компьютерда тайёрловчи К. Топилов
Муҳарриж Муҳаммад
Техник муҳаррир А. Юлдушев
Муҳаррир Н. Ахмедов

Адабиёт бўғами 41-сонли бўғуми
Шарҳан бўғами таълим бўғами 9.0.
Ўзбекистон Республикаси Офсет бўғами ўқувчи бўғуми
Бўғуми 22.10.2019 йилда рўқсет этилади. Ўқувчи бўғуми 84x108x
Нашриёт ливенсияси: АИ № 223, 16.11.2012

Топилов Н. Олмасор тумани Тамбасар кўчаси, 2-ўй
«ТУРОН-МАТНА» ИРЖ бўғамхонасида рўқ этилади

Эшқобил, Вали. Шоҳона боғ. Европа насрий адабиёти антологияси. Таржималар. — Тошкент: «Турон-Иқбол», 2019 й. — 176 б.

Агабий-бағийи нашр

Тўпловчи ва таржимон

Эшқобил ВАЛИ

ШОҲОНА БОҒ

Европа насрий адабиёти антологияси

Таржималар

ТОШКЕНТ — «TURON-IQBOL» — 2019
100011, Тошкент ш., Навоий кўчаси, 30-А уй
Телефон/факс: (71)244-25-58

Муҳаррир	<i>И. Аҳмедов</i>
Техник муҳаррир	<i>А. Юлғашева</i>
Мусахҳиҳ	<i>Ҳ. Закирова</i>
Компьютерда тайёрловчи	<i>К. Голдобина</i>

Нашриёт лицензияси: АИ № 223, 16.11.2012.

Босишга 22.10.2019 йилда рухсат этилди. Бичими 84×108^{1/32}
«Virtec Baltica Uz» гарнитураси. Офсет босма усулда босилди.

Шартли басма табоғи 9,24. Нашр табоғи 9,0.

Адади 1000 нусха. 41-сонли буюртма.

«TURON-MATBAA» МЧЖ босмаҳонасида чоп этилди.
Тошкент ш., Олмазор тумани, Талабалар кўчаси, 2-уй.